

**CRISTALIZAREA PRIMELOR
SINTEZE PROGRAMATICE
ROMÂNEȘTI PRIVIND SEPARAȚIA
PUTERILOR ÎNAINTE DE 1821**

Lect.univ.dr. Roxana GHERGHE
Universitatea „Constantin Brâncuși” din
Târgu-Jiu

Rezumat

Originile constituționalismului în România coboară după unii autori până la mijlocul secolului al XVIII-lea, denumirea de constituție fiind dată pentru prima oară unui document politico-juridic elaborat de Constantin Mavrocordat¹. Acesta rămâne una din figurile cele mai însemnate ale epocii fanariote, atrăgând asupra lui atenția cercurilor din vestul Europei pentru faptul că a reușit să dea o nouă orientare Țărilor Române printr-o serie de reforme importante.

Cuvinte cheie: reformă, separarea puterilor, îmbunătățiri administrative.

Constantin Mavrocordat este primul domnitor care a încercat să facă o reformă radicală și în materie judecătorească și administrativă, începând-o în 1739-1740 în Țara Românească, și desăvârșind-o în Moldova, din 1741 până în 1743. Pentru acest domnitor, justiția și administrația trebuiau să se transforme, potrivit afirmațiilor istoricului Florin Constantiniu, din factori de instabilitate demografică în auxiliari eficienți ai politicii de reformă². Cele două reforme alături de cea fiscală și socială, parte integrantă a Constituției din 1741³ și publicată în „Mercure de France” din iulie 1742, au fost dezbătute mai întâi de Adunările de Stări din cele două țări române⁴. El s-a preocupat de buna organizare și funcționare a instanțelor de

**CRYSTALLIZATION OF THE FIRST
ROMANIAN PROGRAMMATIC
SYNTHESES REGARDING POWERS
SEPARATION BEFORE 1821**

PhD Roxana GHERGHE
“Constantin Brâncuși” University of
Târgu-Jiu

Abstract

The origins of the constitutionalism in Romania go down, according to some authors, to the middle of the 18th century, the denomination of constitution being given for the first time to a political-juridical document elaborated by Constantin Mavrocordat²⁶. He remains one of the most important figures of the Phanariot age, attracting on him the attention of the circles in the Western Europe for managing to give a new orientation to the Romanian Principalities by a series of important reforms.

Key-words: reform, powers' separation, administrative improvements.

Constantin Mavrocordat is the first ruler who tried to make a radical reform both in a judicial and an administrative matter, starting from 1739-1740 in Wallachia and improving it in Moldova, since 1741 until 1743. For this ruler, the justice and the administration must transform, according to the historian Florin Constantiniu's affirmations, from demographical instability factors into efficient auxiliaries of the reform policy²⁷. The two reforms, next to the fiscal and social one, a part of the 1741 Constitution²⁸ and published in „Mercure de France” since July 1742, were firstly debated by the State Assemblies of the two Romanian principalities²⁹. He was concerned about the good organization and functioning of the judicial courts that were multiplied. The ruler

judecată care s-au înmulțit. Domnitorul a urmărit lichidarea abuzurilor cauzate de aplicarea normelor obiceiului pământului care puteau și erau de multe ori interpretate subiectiv. Dintre numeroșii boieri fără dregătorii cărora le-a promis salariu dacă s-ar fi ocupat cu rezolvarea plângerilor adresate domnului de către locuitori, Mavrocordat a numit judecători ce trebuiau să împartă dreptatea și să-i ferească „de orice nedreptate și silă”. În Moldova, din septembrie 1741 și până în martie 1743, domnitorul a trimis numeroase circulare șefilor circumscripțiilor administrativ-teritoriale, referitoare la reorganizarea judecătorească, la atribuțiile în materie judiciară, la felul cum să se judece și la procedură⁵.

Domnitorul a creat instituția modernă a judecătorilor de profesie, salarizați de stat, nu de ispravnici, instituind pe lângă fiecare ispravnicie câte un judecător sau doi, după importanța ținutului sau județului. La 15 ianuarie 1742 au fost numiți asemenea judecători la ținuturile din Moldova, pentru a forma un complet de judecată împreună cu ispravnicii sau a judeca singuri.

Pentru instituționalizarea justiției, Mavrocordat a introdus procedura scrisă (acțiune, jurnal de ședință, hotărâre), înființarea condicilor, la care să se copieze hotărârile în ordine cronologică, un exemplar trimitându-se, în fiecare lună, domnului spre verificare. Hotărârea – cartea de judecată – era redactată în două exemplare, unul pentru arhiva judecătorei, iar al doilea se înmânase părții care câștigase⁶. Ordinea în îndeplinirea actului de judecată urma să se asigure prin fixarea termenului la care împričinații trebuiau să se prezinte în fața instanței; cei care nu se prezentau la termen erau aduși cu forța și totodată amendați⁷. Judecata făcută în capitalele județelor sau ținuturilor era de fond, iar Divanul, care putea judeca și fondul, a rămas instanță de apel. Atribuții judecătorești aveau și marii dregători:

wanted to liquidate the abuses caused by the application of the norms of the land custom that could be and they usually were subjectively interpreted. Among the numerous boyars with no high offices to whom he had promised a wage if they had been concerned about solving the complaints addressed to the ruler, by the inhabitants, Mavrocordat assigned judges who must share justice and protect them from “any injustice and reluctance”. In Moldova, since September 1741 until March 1743, the ruler had sent numerous circulars to the leaders of the administrative-territorial circumscriptions referring to the judicial reorganization, to the judicial attributions, to the way they must judge and to the procedure³⁰.

The ruler created the modern institution of the professional judges waged by the state, not by subprefects, instituting a judge or two next to every subprefecture, depending on the importance of the land or of the county. On January, 15th 1742, such judges were assigned for the lands in Moldova in order to form a full court together with the subprefects or in order to judge by themselves.

In order to institutionalize the justice, Mavrocordat introduced the written procedure (action, meeting journal, decision), the settlement of the registers where all the decisions had to be chronologically copied, a copy being monthly sent to the ruler in order to be checked. The decision – the judicial book – was edited in two copies, one for the court archive, and the second one to the party who had won³¹. The order in accomplishing the judicial document was to be provided by establishing the term when the litigants had to be present in front of the court; the ones who were not present at the term were brought with strife and amended, at the same time³². The judgement made in the capitals of the counties or of the lands was basic and the Committee, that could also judge the basis, remained an appeals court. The high officials also had judicial attributions: the great bailiff had to judge the territorial property problems,

marele logofăt avea atribuția de a judeca pricinile de proprietate funciară, marii vornici diferite pricini din Țara de Jos sau din Țara de Sus, marele hatman pricinile în care erau părți robii și stăpânii; marele vistier plângerile împotriva slujbașilor fiscului în materie de impunere și percepere a dărilor, marele agă judeca diferite pricini dintre locuitorii capitalei, iar marele spătar pe străinii care o cereau. Articolul 5 din constituție prevedea că boierii-dregători care îndeplineau sarcini judecătorești redactând anaforale – referate făcute domnului, la cererea acestuia – vor primi salarii, ca recompensă pentru activitatea depusă la împărțirea dreptății, fiind salarizați de stat, iar nu prin plocoane ale împricinaților. Se mai prevedea că judecata superioară era făcută de un colectiv de boieri mari, veliți, a căror anaforă, fiind examinată de domn, putea fi confirmată de acesta sau supusă unei noi judecăți a Divanului prezidată de domn. Pentru decongestionarea lucrărilor Divanului, căruia în timpul domniilor lui Constantin Mavrocordat i se adresau câte o sută de plângeri pe zi, s-a mai creat provizoriu o instanță superioară compusă din trei boieri (printre care era și cronicarul Ioan Neculce) în Iași, care erau salariați. Veliții boieri se pronunțau asupra apelurilor declarate împotriva hotărârilor ispravnicilor, dar ei puteau judeca și în primă instanță, dacă erau investiți de domn. Pe lângă Divan, Constantin Mavrocordat a mai numit cinci logofeți care-i citeau plângerile și răspundeau jeluitorilor, înscriind răspunsurile într-un registru special. Domnul tria plângerile adresate Divanului și le repartiza boierilor judecători din capitală sau ispravnicilor. Împricinații nemulțumiți de soluția instanțelor locale se puteau adresa Divanului. Divanul putea anula hotărârile considerate ca nedrepte. Executarea hotărârilor în procesele judecate de divan se făcea prin dispoziție domnească, încheierea dezbaterilor oricărui proces fiind urmată de o „carte domnească”

the great village chiefs had to judge different problems in the Southern Country or in the Northern Country, the great hetman had to judge the problems between the slaves and the masters; the great treasurer had to judge the complaints against the clerks of the Fisc regarding the tax imposing and perception, the great agha had to judge different problems between the inhabitants of the capital and the great sword bearer had to judge the foreigners who asked for it. Article 5 of the constitution stipulated that the high officials-boyers who accomplished judicial tasks by editing anaphoras – accounts to the ruler, at his demand – receive wages, as a reward for their activity regarding the justice sharing, being waged by the state, not by presents from the litigants. It was also stipulated that the higher judgement was made by a collective of great boyars whose anaphora, being examined by the ruler, could be confirmed by him or could be submitted to a new judgement of the Committee, a judgement presided by the ruler. In order to decongest the works of the Committee, where, during Constantin Mavrocordat's ruling, a hundred complaints were addressed every day, it was temporarily created a higher court composed of three boyars (among which there was also the annalist Ioan Neculce) in Iași, boyars who were waged. The great boyars pronounced on the appeals declared against the subprefects' decisions, but they could also judge in the first instance, if they were invested by the ruler. Beside the Committee, Constantin Mavrocordat also assigned five bailiffs who were reading the complaints and answering to the complainers, registering the answers in a special register. The ruler sorted the complaints addressed to the Committee and distributed them to the judging boyars in the capital or to the subprefects. The litigants unsatisfied by the solution of the local courts could address to the Committee. The Committee could annul the decisions considered as being unfair. The execution of the decisions in the processes judged by the committee was made by a princely

de judecată ce se înmâna părții câștigătoare și cuprindea hotărârea judecătorească, precum și dispozitivul de aplicare⁸.

În domeniul administrației, Constantin Mavrocordat a urmărit să constituie un control eficient al întregii vieți publice, numirea în fruntea instituțiilor a unor oameni corespunzători și eliminarea suprapunerilor de atribuții dintre slujitorii instituțiilor centrale și cele locale. În fruntea județelor și a ținuturilor au fost puși ispravnicii, cu leafa plătită din visteria țării. Pentru executarea hotărârilor judecătorești sau constrângerea oamenilor, ispravnicii aveau la dispoziție o unitate militară, ce purta diferite denumiri: panțiri, călărași (în Moldova), dorobanți (în Țara Românească)⁹.

Încercarea lui Mavrocordat de a înființa și organiza o instanță a veliților boieri a fost continuată și de alți domnitori Constantin Cehan Racoviță, în Țara Românească, în 1764 și Matei Ghica în Moldova, în 1755, dar fără prea mulți sorți de izbândă. O mai afirmată încercare de organizare judecătorească a constituit-o crearea, în timpul ocupației rusești din anul 1769-1774, la cererea boierilor moldoveni, la început în cadrul divanului domnesc, a departamentelor judecătorești, mai întâi în Moldova, sub denumirea de „departament al giudecăților” (aprilie 1771) și ulterior și în Țara Românească „departament al judecății” (mai 1772).

Reforma lui Mavrocordat, a fost reluată, în Țara Românească, de Alexandru Ipsilanti, ca urmare a condițiilor create de Tratatul de pace de la Kuciuk-Kainargi (1774). Principiile schițate de domn în hrisovul din 1774 au fost precizate amănunțit în cel din 23 octombrie 1775 și întregite prin alte acte domnești până la 1780, când a apărut *Pravilniceasca condică*, în care în primele cinci titluri a fost reglementată organizarea judecătorească: „Pentru divanul gospod (domnesc)”, „Pentru judecătoria a veliților boieri”, „Pentru al doilea departamenturi”

disposition, the contracting of the debates of any process being followed by a judicial “princely book” that was given to the winning party, and also the application device³³.

In the administrative field, Constantin Mavrocordat wanted to constitute an efficient control of the entire public life, assigning certain corresponding people as leaders of the institutions and removing the overlapping attributions between the servants of the central and local institutions. As leaders of the counties and of the lands, he assigned the subprefects, these ones being waged by the country’s treasury. In order to execute the judicial decisions or to constraint the people, the subprefects had at their disposal a military unit with different denominations: mercenaries, cavalry men (in Moldova), foot soldiers (in Wallachia)³⁴.

Mavrocordat’s attempt to settle and organize a court of the great boyars was also continued by other rulers Constantin Cehan Racoviță, in Wallachia, in 1764 and Matei Ghica in Moldova, in 1755, but with no chances to win. A more affirmed attempt for a judicial organization was constituted by creating, during the Russian occupation since 1769-1774, at the Moldavian boyars’ demand, at first in frame of the princely committee, firstly in Moldova, as “the department of judgements” (April 1771) and subsequently in Wallachia as a “department of judgement” (May 1772).

Mavrocordat’s reform was taken over, in Wallachia, by Alexandru Ipsilanti, as a consequence of the conditions created by the Kuciuk-Kainargi Peace Treaty (1774). The principles outlined by the ruler in the 1774 document were specified in details in the one since October, 23rd 1775 and completed by other princely documents until 1780, when *The Legal Register* appeared, where the first five titles were regulating the judicial organization: „For the princely committee”, „For the judicial court of the great boyars”, „For the second department” (two civil departments having the same rank), „For the third department of the guilty people” (a

(două departamente civile de același grad), „Pentru al treilea departament al vinovaților” (un departament penal), „Pentru judecători”, „Pentru judecătoria de vel spătar”, „Pentru judecătoria ot vel agă”, „Pentru judecătorii după la județe”.

a. *Judecata judecătorilor „după la județe” și a ispravnicilor* (cap. XV). Alexandru Ipsilanti a arătat că, pentru ca împiricinății să nu fie siliți să parcurgă distanțe mari, cheltuind și „pierzând vreme” spre a se judeca „la scaunul domnesc” și „pentru ajutorul ispravnicilor” care erau adesea împovărați „cu alte pricini ale județului” a „orânduit și câte un judecător la fieșcare județ, ca să judece pricinile lăcuiitorilor...ce sunt de lucruri i de dat și luat. Iar pricinile cele vinovățești, adică de ucideri, de precurvie și hrăpiri de fecioare și cei de haini către obște, de furi de lucruri sfinte, de hoți și altele asemenea vinovății mari, n-au volnicie să le judece, ci unii ca aceștia ce să vor prinde cu acest fel de vinovății, să se trimită aici la domnie de către ispravnici împreună cu eczamenile lor”; judecătorul va judeca numai vinile „mai ușoare”, hotărând „în scris pedeapsa...care pedeapsă să o facă ispravnicul, iară judecătorul nicidecum să nu-l pedepsească”.

Ipsilanti a mai redus puterile judecătorului, prevăzând că „să aibă volnicie și ispravnicii să judece; și când ispravnicii nu vor avea să caute alte pricini ale județului, atunci orânduitul judecător să cerceteze judecățile împreună cu dânșii”.

b. *Judecata celor două departamente civile* (cap. III) și *a departamentului penal* (cap. IV). Cele două departamente (egale în grad) erau compuse unul din opt, iar celălalt din șapte judecători „cu știință și cu praxis” și judecau după pravilă și obiceiul pământului, în toate zilele săptămânii, afară de duminică și se pronunțau prin anaforale sau hotărâri.

Departamentul al treilea („al vinovaților”) avea „să caute pricinile pușcării neîncetat toată săptămâna, afară

criminal department), „For judges”, „For the judicial court of the great sword bearer”, „For the judicial court of the great agha”, „For the judges of the counties”.

a. *The judgement of the judges “of the counties” and of the subprefects* (chapter XV). Alexandru Ipsilanti showed that, for the litigants not to be forced to cross long distances, to spend money and “to spend time” in order to be judged “at the princely chair” and “in order to help the subprefects” who were also responsible for “other problems of the county”, he also “assigned a judge for every county who had to judge the problems of the litigants...regarding things to give and to take. And the guilty problems, namely the murders, the adulteries, and kidnapping the virgins and thefts of the village, thefts of sacred objects and other types of such guilt cannot be judged by them, but when they have to deal with them, the subprefects have to send them here, at the reign together with their examinations”; the judge will judge only “the easier” types of guilt, deciding “in written the punishment...that has to be done by the subprefect, and the judge will never punish him”.

Ipsilanti also reduced the judge’s power, stipulating that “the subprefects should be also to judge; and when the subprefects do not look for other problems of the county, then the assigned judge should investigate the judgements together with them”.

b. *The judgement of the two civil departments* (chapter III) and *of the criminal department* (chapter IV). The two departments (having an equal rank) were composed of eight, respectively of seven judges “with science and praxis” and they were judging according to the law and to the land custom, in all the days of the week, except for Sundays, and they were pronouncing by anaphoras or by decisions.

The third department („the one of the guilty people”) had “to investigate continuously the causes of the guilt all week

numai de sâmbăta, duminica...". erau limitate puterile armașului, care nu mai putea să pedepsească pe învinuiți, cercetarea vinilor neputându-se face decât de judecători. Judecătorii nu aveau voie să micșoreze sau să majoreze pedepsele rigide prevăzute de pravile, o asemenea prerogativă fiind rezervată domnitorului.

c. „*Judecata veliților boieri*” (cap. II) era compusă din boieri în funcție (halii) și trei mazili veliți, judecata la curtea domnească făcându-se, în toate zilele, afară de joi și sâmbătă. Dacă erau pricini prea multe se putea judeca și după amiază pe la boieri acasă. Veliții boieri judecau apelurile declarate împotriva hotărârilor departamentelor inferioare, cercetând motivarea cărții de judecată atacată și motivele de apel.

d. *Judecata divanului domnesc* (cap. I) se făcea de trei ori pe săptămână (luni, miercuri și sâmbătă), iar dacă erau pricini multe și vineri. Ca și domnul, divanul avea o competență de judecată generală, însă, în principiu, nu mai judeca decât în apel, pricinile puțin importante nemaivenind în competența lui în primă instanță, decât dacă îl investea domnul cu judecata. În calitate de conducător al divanului, domnul îi lua avizul, de care nu era însă obligat să țină seama. Când domnitorul nu participa la judecăți, divanul dădea anaforale ce erau supuse aprobării domnului. Acesta putea să le confirme sau proceda la o nouă judecată în divanul condus, de data aceasta, de el.

e. *Pravilniceasca condică* mai organiza două instanțe speciale: una pe lângă marele spătar (cap. XIII) și alta pe lângă marele spătar (cap. XIV), cu o anumită competență penală, hotărârile pronunțate fiind supuse apelului la Divanul veliților boieri.

Trecerea lui Alexandru Ipsilanti pe tronul Moldovei între 1786 și 1788 a dus la crearea „departamentului criminalicesc” (în 1789), a departamentului II compus din patru membri și a „departamentului străinilor pricini” (în 1790)¹⁰.

long, except for Saturdays, Sundays...”. The provost marshal’s powers were limited, he could not punish the guilty ones anymore since the guilt’s investigation was accomplished only by the judges. The judges were not allowed to decrease or to increase the rigid punishments stipulated by the laws, such a prerogative being reserved to the ruler.

c. „*The judgement of the great boyars*” (chapter II) was composed of boyars in function (halii) and three great petty boyars and the judgement at the princely court could be accomplished in any day, except for Thursdays and Saturdays. If the problems were too many, they could also judge in the afternoon, at the boyar’s places. The great boyars were judging the appeals declared against the decisions of the inferior departments, by investigating the motivation of the attacked judgement book and the appeal reasons.

d. *The judgement of the princely committee* (chapter I) occurred three times a week (on Mondays, on Wednesdays and on Saturdays), and if there were many problems, also on Fridays. Like the ruler, the committee had a general judging competence but, it mainly judged the appeal, the less important problems being out of its competence in the first instance, unless the ruler invested it with the judgement. As the leader of the committee, the ruler took its notice, but he was not forced to consider it. When the ruler was not present at the judgements, the committee gave anaphoras that were submitted to the ruler’s approval. He could confirm them or he could proceed to a new judgement in the committee led by him this time.

e. *The Legal Register* was also organizing two special courts: one next to the great sword bearer (chapter XIII) and another one next to the great sword bearer (chapter XIV), having a certain criminal competence, the pronounced decisions being submitted to the appeal to the Committee of the Great Boyars.

Alexandru Ipsilanti’s access to Moldova’s throne between 1786 and 1788

Pravila s-a aplicat în Țara Românească până la 1 septembrie 1818, când a fost pusă în vigoare Legiuirea Caragea. Dar și după această dată unele dispoziții din *Pravilniceasca condică* au continuat să se aplice. O dată cu intrarea în vigoare a Codului civil la 1 decembrie 1865 au fost abrogate toate legiurile civile anterioare¹¹. Așadar încercarea făcută de Alexandru Ipsilanti voievod în 1775, de a separa administrația de justiție, a fost doar o timidă reformă ce și-a găsit materializare abia prin Regulamentele Organice.

În anul 1769 boierii moldoveni au redactat o serie de memorii pe care le-au înmănat în martie anul următor Ecaterinei a II-a în care solicitau instaurarea unui regim republican, dominat de boierime, bazat pe o oarecare separare a puterilor în stat. Cereau ca, conducerea statului să fie încredințată la 12 mari boieri, 6 cu atribuții legislative și 6 cu atribuții judecătorești. Aparatul administrativ era compus din boieri mici și mijlocii, numiți pe o perioadă de 1-3 ani, care erau controlați la intrarea în funcție¹².

În anul 1772, cu ocazia tratatelor de pace dintre ruși și turci, care s-au desfășurat la Focșani, cu medierea Imperiului habsburgic și a Prusiei, o *delegație de boieri munteni* s-a adresat, la 24 iulie/4 august 1772, reprezentanților Puterilor creștine prin memorii identice¹³. Astfel, în memoriul adresat delegatului Curții din Viena, s-a prevăzut Unirea și independența Țărilor Române sub un principe pământean, prin răscumpărarea față de turci și funcționarea noului stat ca un tampon între Poartă și adversarii ei, pus sub protecția colectivă a Rusiei, Imperiului habsburgic și a Prusiei dar și a altor mari puteri: „cele două cele mai mari imperii ale Creștinătății pot, în puțin timp, să formeze un stat în măsură să se susțină și să opună o barieră torentului care, atât de des, a amenințat cu totală ruină numele de creștin”¹⁴. În aceeași notă de doleanțe ale marilor boieri încadrăm memoriile lui Enăchiță Văcărescu, al boierilor munteni

has led to the creation of “the criminal department” (in 1789), of the department II composed of four members and of “the department of the foreign problems” (in 1790)³⁵.

The law was applied in Wallachia until September, 1st 1818, when Caragea Law became valid. But, after this date, some stipulations of *The Legal Register* also continued to be applied. When the Civil Code became valid on December, 1st 1865 all the previous civil legislations were abolished³⁶. Therefore, the voivode Alexandru Ipsilanti’s attempt to separate the administration from the justice in 1775 was only a shy reform that found its materialization only by means of the Organic Regulations.

In 1769, the Moldavian boyars edited a series of complaints that they gave in March of the next year to Ecaterina II and in those complaints they required the instauration of a republican system dominated by the nobility, based on a powers’ separation inside the state. They required for the state leadership to be entrusted to 12 great boyars, 6 of them having legislative attributions and the other 6 having judicial attributions. The administrative device was composed of small and medium boyars, assigned for 1-3 years, who were controlled when they entered in function³⁷.

In 1772, by the time of the peace negotiations between Russians and Turkish, developed at Focșani, by the mediation of the Habsburg Empire and of Prussia, a *delegation of Wallachian boyars* addressed on July 24th / August, 4th 1772 to the representatives of the Christian Powers by identical complaints³⁸. Thus, in the complaint addressed to the delegate of the Vienne Court, it was stipulated the Unification and the independence of the Romanian Principalities under a land ruler, by buying back from the Turkish the functioning of the new state like a tampon between the Gate and its adversaries, put under the collective protection of Russia, of the Habsburg Empire and of Prussia, but also of other great powers: “the two greatest empires of the Christianity may soon form a

către prințul von Saxa-Coburg (1790), al boierilor din Țara Românească în frunte cu mitropolitul Filaret¹⁵.

Situația internă și externă a Principatelor Române prezenta, în secolul al XVIII-lea, o sumă de aspecte negative, datorate pe de o parte contradicției dintre rămășițele feudalismului și necesitatea modernizării, iar pe de altă parte existența unei agresiuni externe, care împiedică libertatea de acțiune a Țărilor Române, potrivit propriilor interese și aspirații pe plan intern și extern. Cauza apariției unor manifestări politice care să tindă la obținerea remedierii acestor neajunsuri era deci dată. Ocazia declanșării acestora a fost oferită de evenimente precum războaiele austro-turce, ruso-turce sau austro-ruso-turce, care au facilitat exprimarea năzuințelor Țărilor Române, pentru eliberarea și pentru asigurarea condițiilor de progres economic, social și cultural. În împrejurările create de aceste războaie, populația acestor țări a folosit situația de tensiune dintre puterile învecinate și poziția critică în care se afla Imperiul Otoman în urma înfrângerilor militare suferite, spre a-și manifesta cerințele și aspirațiile și a formula propuneri de ameliorare a situației necorespunzătoare interne și externe, provocată în parte și întreținută, în mare măsură, de dominația otomană și de aspirațiile de dominație a celorlalte imperii vecine.

La începutul secolului al XIX-lea s-au formulat o serie de cereri progresiste, cuprinse în memoriile trimise lui Napoleon Bonaparte, în urma incursiunilor dirijate de Pazvan Oglu în 1800-1802 pe malul stâng al Dunării. Boierii munteni au cerut protecția împotriva acelor incursiuni, iar boierii moldoveni își exprimă dorința de a simți „binefacerea pe care Moldova le așteaptă de la o Constituție”. Tot în 1802, boierii munteni și moldoveni au adresat memorii Porții. În unul, boierii munteni au solicitat ca domnia să fie pe viață (și să fie numit domn Constantin Ipislanti), să se

state able to support itself and to oppose a barer to the torrent that often threatened with a total ruin the Christian name”³⁹. In the same claim note of the great boyars, we frame Enăchiță Văcărescu’s complaint, the one of the Wallachian boyars to the prince von Saxa-Coburg (1790), the one of the boyars of Wallachia led by the metropolitan bishop Filaret⁴⁰.

The intern and extern situation of the Romanian Principalities presented in the 18th century a series of negative aspects due, on one hand, to the contradiction between the ruins of feudalism and the need of modernization and, on the other hand, to the existence of an extern aggression that stops the freedom to act of the Romanian Principalities, according to their own interests and aspirations on the intern and extern plan. The cause of appearing certain political manifestation that could tend to obtain the remediation of these inconveniences was thus given. The occasion of their unleashing was offered by events such as the Austrian-Turkish wars. The Russian-Turkish wars or the Austrian-Russian-Turkish wars that eased the expression of the hopes of the Romanian Principalities related to the liberation and to the providing of the conditions for the economical, social and cultural progress. In the circumstances created by these wars, the population of these countries used the tension situation between the neighbored powers and the critical position of the Ottoman Empire after the suffered military defeats, in order to manifest its demands and aspirations and to formulate suggestions that could improve the inadequate intern and extern situation partially provoked and maintained mostly by the Ottoman domination and by the domination aspirations of the other neighbored empires.

At the beginning of the 19th century, there were formulated a series of progressist demands contained in the complaints sent to Napoleon Bonaparte, after the incursions led by Pazvan Oglu in 1800-1802 on the left shore of the Danube. The Wallachian boyars

creeze o oaste pământească, să se stabilească un quantum invariabil al tributului și, în special, să se respecte autonomia țării. O parte din cererile memoriului a fost acceptată, cu modificări restrictive, în hătișeriful din același an în care se prevedea ca domnitorii să fie numiți pe o perioadă de șapte ani, nemaiputând fi demși decât pentru greșeli dovedite și verificate de reprezentanții Porții și Rusiei¹⁶. În alt memoriu, ulterior hătișerifului și deci databil noiembrie-decembrie 1802, boierimea moldovenească adresându-se Porții, venea cu importante precizări și propuneri în baza dispozițiilor hătișerifului¹⁷. În legătură cu alegerea domnului se propunea „chizuie obștii pentru alesul obraz” și se preconiza, drept condiție a cărei îndeplinire era socotit necesară spre a putea fi ales, „corectitudinea chipul[ui] acel de mai înainte și acel de față a viețuirii și pitregerii din lume, cu toate împregiurările sali”.

Pentru durata funcțiunii sale, se pretindea de la domn „îndatorire în scris”, dată concomitent cu alegerea, în legătură cu respectarea legilor și cu răscumpărarea pentru încălcarea lor, precum și cu obligația de a întrebuința o parte fixă din veniturile țării pentru lucrări de folos obștesc. Se propunea, totodată, să se întocmească „un bun regulament”, considerat ca fiind „obștii de neapărată trebuință”; aceasta constituie o strălucită dovadă a faptului că elaborarea celor două acte fundamentale din 1831-1832 a fost o realizare postulată de nevoi interne, o înfăptuire târzie a unui vechi deziderat românesc.

Cu prilejul evenimentelor din 1802 și a accentuării influenței Franței, cu care s-a căutat stabilirea de legături, a fost redactat de Dimitrie Sturdza un proiect de organizare deosebit de precis și migălos construit. Proiectul, intitulat *Plan* sau *O formă de oblăduire republicească democraticească*, formează un act mai extins ca volum, mai bogat ca fond decât cele redactate anterior. Forma de stat pe

demandat protection against those incursions and the Moldavian boyars expressed their will to feel “the beneficences Moldova waits from a Constitution”. Still in 1802, the Wallachian and Moldavian boyars addressed complaints to the Gate. In one of them, the Wallachian boyars demanded for the reign to be for life (and to ruler to be Constantin Ipsilanti), to create a land army, to establish an invariable quantum of the tribute and especially to respect the country autonomy. O part of the demands of the complaint were accepted, with restrictive changes, in the royal mandate of the same year where it was stipulated that the rulers will be assigned for seven years and they could be dismissed only for errors that are proved and checked by the representatives of the Gate and of Russia⁴¹. In another complaint subsequent to the royal mandate, so since November-December 1802, the Moldavian nobility came with important specifications and suggestions based on the stipulations of the royal mandate⁴². Regarding the ruler’s election, they suggested for “the people to think about the elected figure” and they foresaw, as a condition whose accomplishment was considered as necessary in order for him to be elected, “the correctitude of that figure and of the one of living and crossing the world, with all its circumstances”.

For his job to last, the ruler had to give “a written obligation” at the same time with the election, related to the respecting of the laws and to the buying back if they are disrespected, and also to the obligation to use a settled part of the country incomes for works in the community favour. At the same time, they suggested accomplishing “a good regulation”, considered as being “very necessary to the community”; this constituted a bright proof of the fact that the elaboration of the two basic documents since 1831-1832 was a postulated achievement of inner needs, a late accomplishment of an old Romanian desideratum.

By the time of the events in 1802 and of emphasizing France’s influence, next to

care acest proiect o preconizează este „republica aristocratică”, în care să existe o consultare și colaborare a „norodului deplin”. Proiectul prevedea și o separare a puterilor în stat, conducerea nerevenind domnului, ci la trei organe colegiale¹⁸ numite divanuri, independente unul de celălalt. Primul era Divanul Mare (Guvernul), apoi Divanul Pravilnicesc (adică judiciar) și Divanul de Jos (financiar). Divanul cel Mare era organul suprem de guvernământ. Membrii săi, în număr de 15, desemnați pe viață, prin cooptare, dintre marii boieri, în vârstă de cel puțin 50 de ani, lucrau fie în plen, fie în comisii.

Divanul Pravilnicesc, al doilea organ conceput de Dimitrie Sturza, era alcătuit tot din 15 boieri, ca și Divanul cel Mare, dar condițiile de recrutare a membrilor săi erau mult mai largi: vârsta era de minimum 25 de ani, iar alegerea se făcea din toate cele trei straturi ale boierimii; însă ei trebuiau să îndeplinească o condiție în plus: să fie cunoscători ai pravilelor. Afară de participarea la elaborarea și adoptarea legilor, funcția principală a acestui divan este cea de supremă instanță judecătorească.

Primele două divanuri, care reprezentau puterile executivă și judecătorească erau separate și independente, ele colaborând numai în cazul adoptării unor noi pravile. Acestea urmau să fie adoptate de un comitet compus din 6 membri, câte 3 din fiecare divan și votate apoi de ambele organe reunite¹⁹.

Tot în Moldova, Ștefan Crișan-Korosi, în anul 1807, a elaborat un proiect, care prevedea nașterea unui stat românesc modern și independent²⁰. În memoriul moldovenesc anonim trimis lui Napoleon în 1807 s-a arătat necesitatea instaurării unui principe de origine franceză sau italiană și de credință catolică care să conducă pe baza legilor și a respectării drepturilor și libertăților cetățenești²¹. Aceste concepții se întâlnesc și în lucrările altor gânditori

which they wanted to establish connections, Dimitrie Sturza edited an organization project that was especially exact and built from point to point. The project, called *Plan* or *A form of governing a democratic republic*, forms a more extended document, regarding the volume, richer, regarding the fund, than the ones that were previously edited. The state form foreseen by this project is “the aristocratic republic” where there should be a consultation and a collaboration of “all the people”. The project also stipulated a powers’ separation inside the state, the leadership not belonging to the ruler, but to three collegial organs⁴³ called committees, being independent of the others. The first one was the Great Committee (the Government), then the Legal Committee (namely, the judicial one) and the Downer Committee (the financial one). The Great Committee was the supreme governing organ. Its 15 members assigned for life, by co-opting among the great boyars, aged at least 50, worked either in plenum, or in commissions.

The Legal Committee, the second organ conceived by Dimitrie Sturza, was composed of 15 boyars, too, like the Great Committee, but the recruiting conditions of its members were much larger: the age was of minimum 25 years, and the election was made from all the three layers of the nobility; but they had to accomplish an additional condition: they had to know the laws. Besides participating to the elaboration and adoption of the laws, the main job of this committee is to be the supreme judicial court.

The first two committees, representing the executive and judicial powers were separated and independent and they collaborated only if a new law was adopted. They were to be adopted by a committee composed of 6 members, 3 of each committee, and they voted by both of the reunited organs⁴⁴.

Still in Moldova, Ștefan Crișan-Korosi, in 1807, elaborated a project where he stipulated the birth of a modern and independent Romanian state⁴⁵. In the

români: Iordache și Nicolae Rosetti-Rosnovanu, Simion Marcovici. În lucrarea *În scurt de luare amintire pentru oarecari îndreptări în administrația Moldovei*, elaborată de Iordache Rosetti-Rosnovanu, în 1818, s-a propus limitarea puterii legislative a domnului fanariot astfel încât să nu mai fie „pravilă numai voința sa”. Puterea legislativă era exercitată de Adunarea Obștească, iar domnitorul avea rolul de „a îndrepta prăvilele pământului, iar nu a le schimba și a prefăce”²².

Într-un alt memoriu redactat tot în 1818, Rosnoveanu cerea limitarea puterii judecătorești a domnului, prin exercitarea ei de un „divan general”, domnia rămânând numai o instanță de apel și a puterii executive, prin transformarea domniei dintr-un organ de conducere a țării într-unul de supraveghere și control²³.

Prin Codul lui Scarlat Calimachi (1817), redactat sub influența Codului francez din 1804 s-a deschis „accesul spre liberalismul timpuriu în problema organizării statale”.

Legiuirea Caragea se compune din șase părți, însumând 630 paragrafe, primele patru conținând dispoziții de drept civil, iar cea de a cincia dispoziții de drept penal iar partea a șasea cuprinde dispoziții de organizare judecătorească, probe și procedură de judecată²⁴. Ea a fost mai mult o operă de codificare legislativă, fără a propune schimbări importante în organizarea de stat. Acest cod, intrat în vigoare în anul 1819, s-a aplicat în Țara Românească până la 1 decembrie 1865 când a fost pus în vigoare Codul civil²⁵.

Atât memoriile boierilor de după 1769, cât și codurile de legi (Pravilniceasca Condică, Codul Calimachi, Legiuirea Caragea) nu au depășit nivelul „îmbunătățirilor”, solicitate în virtutea intereselor de clasă.

anonymous Moldavian complaint sent to Napoleon in 1807 it was shown the necessity to install a French or Italian ruler, having Catholic beliefs, who could govern basing on the laws and on the respecting of the civic rights and freedoms⁴⁶. These conceptions are also met in the works of other Romanian thinkers: Iordache and Nicolae Rosetti-Rosnovanu, Simion Marcovici. In the work *Short thinkgs to consider for some corrections of Moldova's administration*, elaborated by Iordache Rosetti-Rosnovanu, in 1818, it was suggested to limit the legislative power of the Phanariot ruler so that “the law should not be only his will”. The legislative power was exerted by the Public Assembly and the ruler had to “correct the land laws, but not to change them”⁴⁷.

In another complaint edited still in 1818, Rosnoveanu demanded to limit the ruler's judicial power, by making it to be exerted by a :general committee:, the reign remaining only an appeal court and one of the executive power, by changing the reign from an organ that led the country into an organ of surveillance and control⁴⁸.

By Scarlat Calimachi's Code (1817), edited under the influence of the French Code of 1804 it was opened the “access towards the early liberalism in the problem of the state organization”.

Caragea legislation is composed of six parts, summing 630 paragraphs, the first four of them containing civil law stipulations and the fifth one of criminal law and the sixth part contains stipulations of judicial organization, proofs and judicial procedure⁴⁹. It was more like a work of legislative encoding, without suggesting important changes in the state organization. This code that became valid in 1819 was applied in Wallachia until December, 1st 1865 when the Civil Code became valid⁵⁰.

Both the boyars' complaints after 1769 and the law codes (the Legal Register, Calimachi's Code, Caragea Legislation) did not cross the level of the “improvements” required under the class interests.

BIBLIOGRAFIE

- Florin Constantiniu, *Constantin Mavrocordat*, București, Editura Militară, 1985
- Gheorghe Brătianu, *Două veacuri de la reforma lui Constantin Mavrocordat 1749-1946*, București, 1946
- C. G. Dissescu, *Drept constituțional*, București, 1915
- Nicolae Băbălău, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *Din istoria instituțiilor administrative ale județului Dolj*, Craiova, Editura Sitech, 2004
- Vasile Popa, Adrian Bejan, *Instituții politice și juridice românești*, București, Editura All Beck, 1998
- Valentin Al. Georgescu, Ovid Sachelarie, *Organizarea judecătorească*, în *Istoria dreptului românesc*, vol. II, partea I.
- Valentin Al. Georgescu, Petre Strihan, *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova (1611-1831)*, Partea I, *Organizarea judecătorească*, vol. II (1740-1831), București, Editura Academiei Române, 1981
- Nicolae Grigoraș, *Reformele lui Constantin Mavrocordat*, în *Istoria dreptului românesc*, vol. II, partea I.
- Oroveanu M. T., *Istoria dreptului românesc și evoluția instituțiilor constituționale*, Ed. Cerma, București, 1995
- Istoria dreptului românesc*, vol. II, București, Editura Academiei Române, 1984
- Florin Negoită, *Istoria statului și dreptului românesc*, București, Editura Fundației România de Măine, 2000.
- Alexandru Buzescu, *Domnia în Țările Române până la 1866*, București, f.a.
- V. Georgescu, *Mémoires et projets de réformes dans les Principautés Roumaines, 1769 -1830*, Bucarest, 1970, passim.
- I. C. Filitti, *Opere alese*, București, Editura Eminescu, 1985.
- Vlad Georgescu, *Ideile politice și iluminismul în Principatele Române 1750-1831*, București, Editura Academiei

BIBLIOGRAPHY

- Florin Constantiniu, *Constantin Mavrocordat*, Bucharest, Military Press, 1985
- Gheorghe Brătianu, *Two centuries since Constantin Mavrocordat's Reform 1749-1946*, Bucharest, 1946
- C. G. Dissescu, *Constitutional Law*, Bucharest, 1915
- Nicolae Băbălău, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *From the History of the Administrative Institutions of Dolj county*, Craiova, Sitech Press, 2004
- Vasile Popa, Adrian Bejan, *Political and Juridical Romanian Institutions*, Bucharest, All Beck Press, 1998
- Valentin Al. Georgescu, Ovid Sachelarie, *Judicial Organization*, in *History of the Romanian Law*, vol. II, part I.
- Valentin Al. Georgescu, Petre Strihan, *Princely Judgement in Wallachia and Moldova (1611-1831)*, Part I, *Judicial Organization*, vol. II (1740-1831), Bucharest, Romanian Academy Press, 1981
- Nicolae Grigoraș, *Constantin Mavrocordat's Reforms*, in *History of the Romanian Law*, vol. II, part I.
- Oroveanu M. T., *History of the Romanian Law and Evolution of the Constitutional Institutions*, Cerma Press, Bucharest, 1995
- History of the Romanian Law*, vol. II, Bucharest, Romanian Academy Press, 1984
- Florin Negoită, *History of the Romanian State and Law*, Bucharest, România de Măine Foundation Press, 2000.
- Alexandru Buzescu, *Reign in the Romanian Principalities until 1866*, Bucharest, f.a.
- V. Georgescu, *Mémoires et projets de réformes dans les Principautés Roumaines, 1769 -1830*, Bucarest, 1970, passim.
- I. C. Filitti, *Chosen Works*, Bucharest, Eminescu Press, 1985.
- Vlad Georgescu, *Political Ideas and Enlightenment in the Romanian Principalities 1750-1831*, Bucharest, Romanian Academy Press, 1972
- Romanians' History*, vol. VI
- Emil Vârtosu, *Napoleon Bonaparte and the*

Române, 1972

Istoria Românilor, vol. VI

Emil Vârtosu, *Napoleon Bonaparte și dorințele moldovenilor la 1807*, București, 1932

Documente privind istoria României. Răscoala din 1821, vol. I, București, Editura Academiei Române, 1959

****Istoria dreptului românesc*, II/I

Ion Chirtoagă, *Imperiul Otoman și sud-estul european (până la 1878)*, Brăila, Editura Istros, 2004

Moldavians' will in 1807, Bucharest, 1932

Documents regarding Romania's History. The Revolt of 1821, vol. I, Bucharest, Romanian Academy Press, 1959

****History of the Romanian Law*, II/I

Ion Chirtoagă, *The Ottoman Empire and the South-Eastern Europe (until 1878)*, Brăila, Istros Press, 2004

¹ Este vorba de Constituția din 1741 care conține un șir de reglementări în domeniile fiscal, agrar, administrativ și juridic. Acest document politico-juridic a fost emis în condițiile devastării Țării Românești, ca urmare a războiului ruso-austro-turc din 1735-1739 și a realipirii Olteniei. Obiectivul său principal era de a elimina, măcar și parțial, urmările operațiunilor militare, a prădăciunilor turco-tătare și a epidemiei de ciumă, care afectaseră situația demografică și materială a țării (Florin Constantiniu, *Constantin Mavrocordat*, București, Editura Militară, 1985, p. 81-82)

² *Ibidem*, p. 146.

³ Gheorghe Brătianu, *Două veacuri de la reforma lui Constantin Mavrocordat 1749-1946*, București, 1946, p. 46.

⁴ C. G. Dissescu, *Drept constituțional*, București, 1915, p. 355-356.

⁵ Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 147; Nicolae Băbălău, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *Din istoria instituțiilor administrative ale județului Dolj*, Craiova, Editura Sitech, 2004, p.11; Vasile Popa, Adrian Bejan, *Instituții politice și juridice românești*, București, Editura All Beck, 1998, p. 90; Valentin Al. Georgescu, Ovid Sachelarie, *Organizarea judecătorească*, în *Istoria dreptului românesc*, vol. II, partea I, p. 167-168; Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 155.

⁶ Valentin Al. Georgescu, Petre Strihan, *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova (1611-1831)*, Partea I, *Organizarea judecătorească*, vol. II (1740-1831), București, Editura Academiei Române, 1981, p. 10.

⁷ Vasile Popa, Adrian Bejan, *op. cit.*, p. 90.

⁸ Nicolae Grigoraș, *Reformele lui Constantin Mavrocordat*, în *Istoria dreptului românesc*, vol. II, partea I, p. 28-29.

⁹ Oroveanu M. T., *Istoria dreptului românesc și evoluția instituțiilor constituționale*, Ed. Cerma, București, 1995, p. 184-186.

¹⁰ *Istoria dreptului românesc*, vol. II, București, Editura Academiei Române, 1984, p. 171-173.

¹¹ Florin Negoită, *Istoria statului și dreptului românesc*, București, Editura Fundației România de Măine, 2000., p. 84.

¹² Vlad Georgescu, *Ideile politice și iluminismul în Principatele Române 1750-1831*, București, Editura Academiei Române, 1972, p. 114.

¹³ *Istoria Românilor*, vol. VI, p. 517.

¹⁴ Ion Chirtoagă, *Imperiul Otoman și sud-estul european (până la 1878)*, Brăila, Editura Istros, 2004, p. 167.

¹⁵ Vlad Georgescu, *Mémoires et projets de réformes dans les Principautés Roumaines, 1769-1830*, Bucarest, 1970, passim.

¹⁶ Alexandru Buzescu, *Domnia în Țările Române până la 1866*, București, f.a., p. 190.

¹⁷ V. Georgescu, *Mémoires et projets de réformes dans les Principautés Roumaines, 1769-1830*, p. 105 și urm.

¹⁸ I. C. Filitti, *Opere alese*, București, Editura Eminescu, 1985, p. 131-132.

¹⁹ Vlad Georgescu, *Ideile politice și iluminismul în Principatele Române 1750-1831*, p. 116.

²⁰ *Istoria Românilor*, vol. VI, p. 522.

²¹ Emil Vârtosu, *Napoleon Bonaparte și dorințele moldovenilor la 1807*, București, 1932, p. 411-420.

²² *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. I, București, Editura Academiei Române, 1959, p. 123-124 (în continuare se va cita DIR 1821).

²³ V. Georgescu, *Ideile politice și iluminismul în Principatele Române 1750-1831*, p. 108.

²⁴ ****Istoria dreptului românesc*, II/I, p. 75.

²⁵ *Ibidem*, p. 88-89.

²⁶ It is about the 1741 Constitution containing a series of regulations in the fiscal, agrarian, administrative and judicial field. This political-judicial document was emitted in the conditions of Wallachia's devastation document, as a consequence of the Russian-Austrian-Turkish war since 1735-1739 and of rejoining Oltenia. Its main purpose was to remove, at least partially, the consequences of the military operations, of the Turkish-Tatar depredations and of the pest epidemic that had affected the demographical and material situation of the country (Florin Constantiniu, *Constantin Mavrocordat*, Bucharest, Military Press, 1985, p. 81-82)

²⁷ *Ibidem*, p. 146.

²⁸ Gheorghe Brătianu, *Two Centuries since Constantin Mavrocordat's Reform 1749-1946*, Bucharest, 1946, p. 46.

²⁹ C. G. Dissescu, *Constitutional Law*, Bucharest, 1915, p. 355-356.

³⁰ Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 147; Nicolae Băbălău, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *From the History of the Administrative Institutions of Dolj County*, Craiova, Sitech Press, 2004, p.11; Vasile Popa, Adrian Bejan, *Romanian Political and Judicial Institutions*, Bucharest, All Beck Press, 1998, p. 90; Valentin Al. Georgescu, Ovid Sachelarie, *Judicial Organization*, in *History of the Romanian Law*, vol. II, part I, p. 167-168; Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 155.

³¹ Valentin Al. Georgescu, Petre Strihan, *Princely Judgement in Wallachia and Moldova (1611-1831)*, Part I, *Judicial Organization*, vol. II (1740-1831), Bucharest, Romanian Academy Press, 1981, p. 10.

³² Vasile Popa, Adrian Bejan, *op. cit.*, p. 90.

³³ Nicolae Grigoraș, *Constantin Mavrocordat's Reforms*, in *History of the Romanian Law*, vol. II, part I, p. 28-29.

³⁴ Oroveanu M. T., *Istoria dreptului românesc și evoluția instituțiilor constituționale*, Ed. Cerma, Bucharest, 1995, p. 184-186.

³⁵ *History of the Romanian Law*, vol. II, Bucharest, Romanian Academy Press, 1984, p. 171-173.

³⁶ Florin Negoită, *History of the Romanian State and Law*, Bucharest, România de Măine Foundation Press, 2000., p. 84.

³⁷ Vlad Georgescu, *Political Ideas and Enlightenment in the Romanian Principalities 1750-1831*, Bucharest, Romanian Academy Press, 1972, p. 114.

³⁸ *Romanians' History*, vol. VI, p. 517.

³⁹ Ion Chirtoagă, *The Ottoman Empire and South-Eastern Europe (until 1878)*, Brăila, Istros Press, 2004, p. 167.

⁴⁰ Vlad Georgescu, *Mémoires et projets de réformes dans les Principautés Roumaines, 1769-1830*, Bucarest, 1970, *passim*.

⁴¹ Alexandru Buzescu, *The Reign in the Romanian Principalities until 1866*, Bucharest, f.a., p. 190.

⁴² V. Georgescu, *Mémoires et projets de réformes dans les Principautés Roumaines, 1769-1830*, p. 105 și urm.

⁴³ I. C. Filitti, *Chosen Works*, Bucharest, Eminescu Press, 1985, p. 131-132.

⁴⁴ Vlad Georgescu, *Political Ideas and Enlightenment in the Romanian Principalities 1750-1831*, p. 116.

⁴⁵ *Romanians' History*, vol. VI, p. 522.

⁴⁶ Emil Vârtosu, *Napoleon Bonaparte and the Moldavians' wills in 1807*, Bucharest, 1932, p. 411-420.

⁴⁷ *Documents regarding Romania's History. The Revolt of 1821*, vol. I, Bucharest, Romanian Academy Press, 1959, p. 123-124 (next, it will be quoted DIR 1821).

⁴⁸ V. Georgescu, *Political Ideas and Enlightenment in the Romanian Principalities 1750-1831*, p. 108.

⁴⁹ ****History of the Romanian Law*, II/I, p. 75.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 88-89.